

почти винаги са "нащрек". "Струната" на тяхното внимание всеки момент е опъната до краен предел. Те не искат да ги подценяват, да ги унижават, да се държат с тях като с хора от "второ, долно качество". Затова и на всеки опит да се манифестира (осъзнато или неосъзнато) такова отношение към тях те реагират бързо, понякога дръзко и брутално, дори цинично и заплашително. Но и реагират на всяка престореност, на всяко изкуствено, неискрено и притворно отношение към тях.

Едновременно с това, в зависимост от конкретната ситуация и дислокацията на наличните сили в нея, те могат да възприемат едно мимикриращо поведение, което някои считат като израз на тяхната слабост, на тяхната "изконна" робска психика и други такива. В действителност ромът съхранява дълбоко в паметта си обидата и този, който му я е нанесъл. И когато се създаде ситуация, позволяваща му да действа, той не се страхува да търси и да достига желаната от него разплата. Дали тази разплата ромът ще прояви във формата на отказ да работи на "другия", когато последният е съдбовно заинтересован от неговия труд; дали ще го обиди с цинично отправени слова и епитети; дали ще прати "събрат" да го ограби или да опожари неговата нива, обор или къща, и т. н. - това са неща, които ромът решава сам и конкретно.

Казаното току-що подсеща и за особената характеристика на **твърдостта на ромите**. При циганите твърдостта не се реализира във формата на нещо абсолютно предварително оформено и трайно определено. Външно тя е крехка, сякаш лесно може да се направи "на пух и прах". Тя изглежда в "наливно състояние" и като че ли не може отрано да се предвиди как точно ще се изрази при съответно даден момент. В същото време тя никога не изчезва напълно и без следа. Рано или късно тя се проявява, - и то с неподозираща мощ и резултатност.

В този смисъл ромската твърдост се изявява в последователна непоследователност, в отстъпчива неотстъпчивост. Тя притежава земна възвисеност на духа и в същото време може да бъде и страшно жестока. Това е така, понеже тя присъства в ромската душа в една идеализирана реалистичност, в пределите на която се съвместяват по причудлив